PLUNGĖS RAJONO SAVIVALDYBĖS
VISUOMENĖS SVEIKATOS BIURAS

Biudžetinė įstaiga, J. Tumo- Vaižganto g. 93-2, LT- 90143, Plungė
Tel. (8 448) 52034, el. p. vsbiuras@plungesvsb.lt
Duomenys kaupiami ir saugojami Juridinių asmenų registre, kodas 302415311

PLUNGĖS RAJONO SAVIVALDYBĖS VISUOMENĖS SVEIKATOS 2021 M. STEBĖSENOS ATASKAITA

(2020 m. rodikliai)

Nr. AT.

Plungė, 2022

PLUNGĖS RAJONO SAVIVALDYBĖS
VISUOMENĖS SVEIKATOS BIURAS

ĮVADAS

Visuomenės sveikatos stebėsena Plungės rajono savivaldybėje vykdoma remiantis Bendraisiais savivaldybių visuomenės sveikatos stebėsenos nuostatais, patvirtintais Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2003 m. rugpjūčio 11 d. įsakymu Nr. V-488 „Dėl Bendrųjų savivaldybių visuomenės sveikatos stebėsenos nuostatų patvirtinimo“.

Pateikiami rodikliai atspindi, kaip įgyvendinami Lietuvos sveikatos 2014 - 2025 m. strategijos (LSS) tikslai ir uždaviniai. LSS strateginis tikslas – pasiekti, kad 2025 m. šalies gyventojai būtų sveikesni, pailgėtų jų gyvenimo trukmė, pagerėtų gyventojų sveikata ir sumažėtų sveikatos netolygumai. LSS nustatyti šie 4 tikslai:

1. Sukurti saugesnę socialinę aplinką, mažinti sveikatos netolygumus ir socialinę atskirtį.
2. Sukurti sveikatai palankią fizinę darbo ir gyvenamąją aplinką.
3. Formuoti sveiką gyvenseną ir jos kultūrą.
4. Užtikrinti kokybišką ir efektyvią sveikatos priežiūrą, orientuotą į gyventojų poreikius.

Visuomenės sveikatos stebėsenos savivaldybėje tikslas - nuolat rinkti, analizuoti ir interpretuoti visuomenės sveikatą apibūdinančius rodiklius bei tinkamai informuoti savivaldybės politikus, siekiant efektyvaus valstybinių (valstybės perduotų savivaldybėms) bei savarankiškųjų visuomenės sveikatos priežiūros funkcijų įgyvendinimo savivaldybės teritorijoje. Savivaldybės visuomenės sveikatos stebėsenos ataskaitos tikslas – pateikti pagrindinius savivaldybės gyventojų sveikatą atspindinčius rodiklius, jų pagrindu pateikti rekomendacijas bei prioritetines kryptis savivaldybės plėtros plano siekiniams, Strateginio veiklos plano priemonėms. Ataskaita parengta naudojantis viešai prieinamais sveikatos statistikos duomenų šaltiniais:

- Lietuvos statistikos departamento Oficialiosios statistikos portalu;
- Visuomenės sveikatos stebėsenos informacine sistema sveikstat.hi.lt;
- UAB „Plungės vandenys“ duomenimis.

Ataskaitoje pateikiama ir aprašoma 2020 m. demografinė charakteristika ir esanti situacija rajone ir visuomenės sveikatos būklę Plungės rajono savivaldybėje atspindintys duomenys.

DEMOGRAFINĖ SITUACIJA PLUNGĖS RAJONO SAVIVALDYBĖJE

Plungės rajono savivaldybėje, kaip ir daugelyje Lietuvos savivaldybių, gyventojų skaičius sparčiai mažėja. Plungės rajono savivaldybėje, Statistikos departamento duomenimis, 2020 m. pradžioje gyveno 32 991gyventojas, tai 147 gyventojais, arba 1,6 proc., mažiau nei ankstesniais metais (2021 m. sausio 1 d. - 32 635). Mieste gyveno daugiau žmonių, nei kaime (16 755 ir 16 236). Didžiąją visuomenės dalį sudarė moterys (52,6 proc.). 1 vyrui teko 1,11 moterų. Vidutinis gyventojų amžius - 46 m. Daugiausia gyventojų sudaro 45 – 64 metų amžiaus grupė (30,8 proc.). 0-17 amžiaus grupėje buvo 18,7 proc., o 65 metų ir vyresnių - 19,2 proc. (1 pav.). 2020 m. darbingo amžiaus (15 – 64 m. a.) gyventojų buvo 64,2 proc., šis rodiklis per ketverius metus sumažėjo 1,5 proc.

2020 m. gimė 302 kūdikiai, tai šeštadaliu mažiau nei ankstesniais metais (365). 1000 Plungės r. sav. gyventojų teko 9,15 gimusiųjų. Gimė daugiau berniukų nei mergaičių. Natūrali gyventojų kaita išlieka neigiama (-169) ir per ketverių metų laikotarpį prasčiausia. Vidutinė tikėtina gyvenimo trukmė 2020 m. buvo 76,8 m., ir, palyginti su ankstesniais metais, sutrumpėjo 2,4 metų. (2019 m. - 79,2 m.). 2020 m. Plungės rajono savivaldybėje 1000 gyventojų teko 6,1 santuokos ir 2,6 ištuokos.

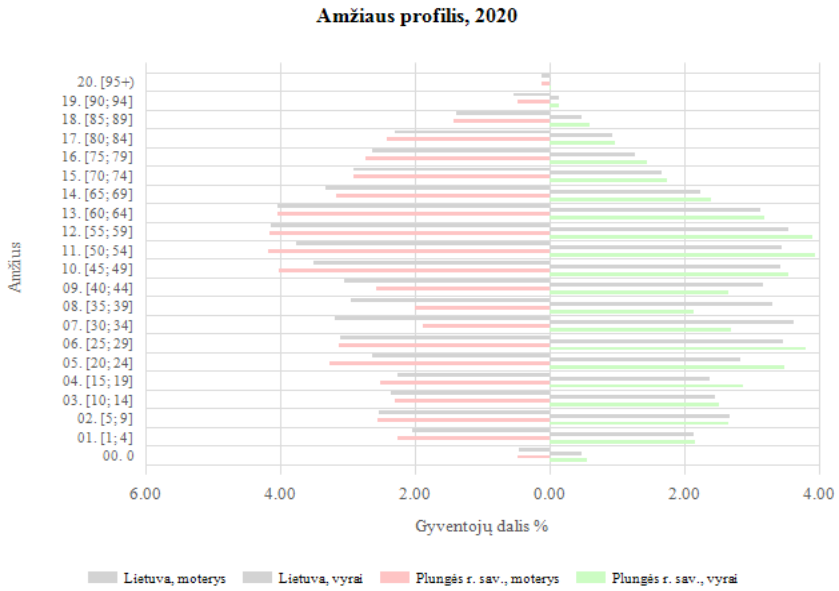

1 pav. Plungės rajono savivaldybės demografinis medis

(*Šaltinis - Higienos instituto visuomenės sveikatos stebėsenos informacinė sistema*)

Statistikos departamento duomenimis, 2020 m. registruoto nedarbo lygis buvo 12,2 proc., ilgalaikis nedarbas 2,2 proc. Plungės r. sav. 1000 gyventojų teko 201,4 mokinio, gaunančio nemokamą maitinimą ir 16,2 socialinių pašalpų gavėjų.

2020 m. Plungės r. sav. gyventojai ambulatorinėse ir stacionarinėse įstaigose apsilankė 278 310 kartų. Vienam gyventojui teko 8,5 apsilankymo.

2020 m. mirusių buvo daugiau nei ankstesniais metais. Mirusiųjų skaičius išaugo penktadaliu (nuo 388 iki 471). 1000 gyventojų teko 14,3 mirusieji.

Mirtingumo statistika reikšminga, nes parodo bendrą gyventojų sveikatos būklę, sveikatos priežiūros kokybę ir veiksmingumą, sveikatos netolygumus ir sveikatos priežiūros prieinamumą. 2020 m. Plungės r. sav. 100 tūkst. gyventojų tenkančių mirusiųjų buvo 7,9 proc. mažiau nei šalyje (1435,4 ir 1558,1).

2020 m. Plungės r. sav. pagrindinės mirtingumo priežastys: kraujotakos sistemos ligos (783,2), piktybiniai navikai (277,3), kvėpavimo sistemos sutrikimai (76,2) 100 tūkst. gyventojų (2 pav.).

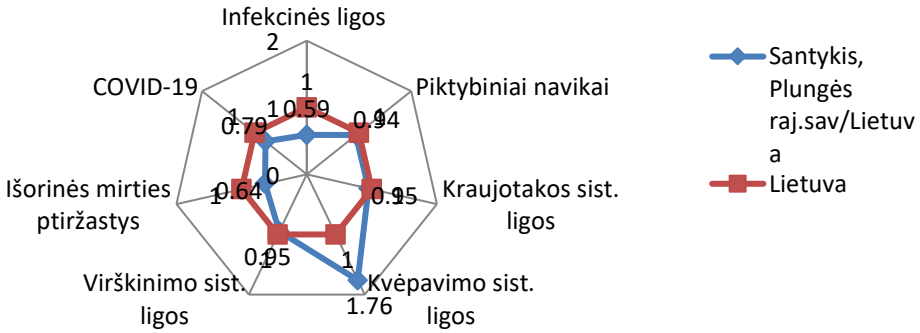

2 pav. Plungės r. mirtingumo rodiklių palyginimas su Lietuvos mirtingumo vidurkiu 2020 m.

(*Šaltinis - Higienos instituto visuomenės sveikatos stebėsenos informacinė sistema*)

1. BENDROJI DALIS

1.1. AGRINDINIŲ STEBĖSENOS RODIKLIŲ SAVIVALDYBĖSE ANALIZĖ IR INTERPRETAVIMAS („ŠVIESAFORAS“)

Pagrindinio rodiklių sąrašo analizė ir interpretavimas („šviesoforo“ kūrimas) atliekamas palyginant praėjusių metų Plungės rajono savivaldybės rodiklius su Lietuvos vidurkiu. Vadovaujantis „šviesoforo“ principu, visos 60 savivaldybių suskirstytos į 5 grupes (po 12 savivaldybių kiekvienoje grupėje):

- 12 savivaldybių, kuriose stebimas rodiklis atspindi geriausią situaciją, priskiriamos savivaldybių su geriausiais rodikliais grupei ir žymimos žalia spalva;
- 12 savivaldybių, kuriose stebimas rodiklis atspindi prasčiausią situaciją, priskiriamos savivaldybių su prasčiausiais rodikliais grupei ir žymimos raudona spalva;
- likusių 36 savivaldybių rodiklio reikšmės žymimos geltona spalva. Šių savivaldybių rodikliai interpretuojami, kaip atitinkantys Lietuvos vidurkį.

PRS analizės ir interpretavimo tikslas- įvertinti, kokia esama gyventojų sveikatos ir sveiktą lemiančių veiksnių situacija savivaldybėje, įvertinant Lietuvos sveikatos programos tikslų ir uždavinių įgyvendinimo kontekste, ir kokių intervencijų / priemonių reikia imtis, siekiant stiprinti savivaldybės gyventojų sveikatą ir mažinti sveikatos netolygumus.

Plungės rajono savivaldybės gyventojų visuomenės sveikatos stebėsenos ataskaitoje analizuojamų rodiklių duomenys ir jų interpretavimas pateikiami 1 lentelėje „Plungės rajono savivaldybės visuomenės sveikatos stebėsenos rodiklių profilis“.

Remdamiesi profilio rodikliais ir jų interpretavimo rezultatais („šviesoforas“ ir santykis), pasirinkome 3 pagrindinio rodiklių reikšmes, kurių rodiklis ar pokyčio kryptis prasčiausiai palyginti su kitomis savivaldybės profilio reikšmėmis (raudonos spalvos pagrindinių rodiklių sąrašo reikšmės). Sudarėme Plungės rajono savivaldybės probleminių visuomenės sveikatos sričių sąrašą. Šiose srityse atlikome atrinktų rodiklių detalesnę analizę ir vertinimą. Parengėme pasiūlymus.

PLUNGĖS RAJONO SAVIVALDYBĖS
VISUOMENĖS SVEIKATOS BIURAS

2020 METŲ PLUNGĖS RAJONO SAVIVALDYBĖS SVEIKATOS IR SU SVEIKATA SUSIJUSIŲ RODIKLIŲ PROFILIS

	Savivaldybės rodiklis				Lietuvos rodiklis			Santykis savivaldybė/ Lietuva (9)
	Tendencija (2)	Atvejų skaičius sav. (3)	Savivaldybės reikšmė (4)	3 metų vidurkis (5)	Lietuvos rodiklis (6)	Blogiausia rodiklio reikšmė (7)	Geriausia rodiklio reikšmė (8)	
Strateginis tikslas – pasiekti, kad 2025 metais šalies gyventojai būtų sveikesni ir gyventų ilgiau, pagerėtų gyventojų sveikata ir sumažėtų sveikatos netolygumai								
Vidutinė tikėtina gyvenimo trukmė, kai amžius 0 (HI skaičiavimai)	→	*76*	*76,3*	*77,2*	*75,1*	*70,5*	*80,7*	*1,02*
Išvengiamas mirtingumas proc.	→	*137*	*29,1*	*28,5*	*28,5*	*38,9*	*21,3*	*1,02*
Tikslas 1. Sukurti saugesnę socialinę aplinką, mažinti sveikatos netolygumus ir socialinę atskirtį								
1.1. Sumažinti skurdo lygį ir nedarbą								
Mirtingumo dėl savižudybių sk. (X60-X84) 100 000 gyv.	-	*0*	*0,0*	*8,0*	*21,7*	*71,2*	*0,0*	*0,00*
SMR nuo tyčinio savęs žalojimo (X60 – X84) 100 000 gyv.	-	*0*	*0,0*	*8,5*	*21,1*	*70,1*	*0,0*	*0,00*
Bandymų žudytis skaičius (X60 – X64, X66 – X84) 100 000 gyv.	→	*9*	*27,4*	*17,1*	*31,4*	*64,7*	*0,0*	*0,87*
Mokyklinio amžiaus vaikų, nesimokančių mokyklose, 1 000 moksl.	→	*244*	*82,5*	*77,8*	*67,1*	*246,0*	*36,1*	*1,23*
Socialinės rizikos šeimų skaičius 1000 gyv. (2018)	↑	*182*	*5,4*	*5,2*	*3,3*	*8,5*	*0,3*	*1,64*
Ilgalaikio nedarbo lygis, darbo jėgos proc.	→	*432*	*2,2*	*1,7*	*2,6*	*6,6*	*0,7*	*0,85*

Gyventojų skaičiaus pokytis 1 000 gyv.	↓	*-356*	*-10,8*	*-1,1*	*0,6*	*-26,8*	*41,1*	*-18,00*
1.2. Sumažinti socialinę ekonominę gyventojų diferenciaciją šalies ir bendruomenių lygmeniu								
Mirtingumo nuo išorinių priežasčių rodiklis (V00-Y98) 100 000 gyv.	↓	*19*	*57,9*	*70,4*	*89,7*	*259,1*	*24,7*	*0,65*
Standartizuotas mirtingumo nuo išorinių priežasčių rodiklis (V00-Y98) 100 000 gyventojų	↓	*19*	*55,0*	*67,4*	*87,0*	*210,6*	*23,5*	*0,63*
Mokinių, gaunančių nemokamą maitinimą, skaičius 1 000 moksl.	→	*809*	*201,4*	*166,2*	*216,1*	*446,8*	*70,2*	*0,93*
Socialinės pašalpos gavėjų skaičius 1 000 gyv.	↓	*532*	*16,2*	*19,0*	*20,1*	*65,3*	*2,0*	*0,81*
Sergamumas tuberkulioze (A15-A19) 10 000 gyv. (TB registro duomenys)	→	*11*	*3,4*	*4,4*	*2,1*	*8,3*	*0,0*	*1,62*
Sergamumas tuberkulioze (+recidyvai) (A15-A19) 10 000 gyv. (TB registro duomenys)	↓	*13*	*4,0*	*3,6*	*2,5*	*9,7*	*0,0*	*1,60*
2 tikslas. Sukurti sveikatai palankią fizinę darbo ir gyvenamąją aplinką								
2.1. Kurti saugias darbo ir sveikas buities sąlygas, didinti prekių ir paslaugų vartojamų saugumą								
Asmenų, žuvusių ar sunkiai sužalotų darbe, skaičius 10 000 gyv.	→	*1*	*0,5*	*1,3*	*1,0*	*3,5*	*0,0*	*0,5*
Traumų dėl nukritimų (W00-W19) 65+ m. amžiaus grupėje sk. 10 000 gyv.	→	*92*	*136,4*	*168,4*	*123,1*	*167,4*	*41,1*	*1,11*
Asmenų, pirmą kartą pripažintų neįgaliais, skaičius 10 000 gyv.	→	*129*	*64,4*	*64,7*	*52,7*	*120,8*	*37,7*	*1,22*
Naujai susirgusių žarnyno infekcinėmis ligomis (A00-A08) asmenų skaičius 10 000 gyv. (ULAC duom.)	↓	*35*	*10,7*	*34,7*	*9,2*	*27,7*	*0,0*	*1,16*
2.2. Kurti palankias sąlygas saugiai leisti laisvalaikį								
Mirtingumo nuo paskendimo rodiklis (W65-W74) 100 000 gyv.	→	*1*	*3,0*	*3,0*	*5,0*	*27,9*	*0,0*	*0,60*
Standartizuotas mirtingumo nuo paskendimo (W65-W74) 100 000 gyv.	→	*1*	*2,5*	*2,6*	*4,9*	*23,5*	*0,0*	*0,51*
Mirtingumas nuo nukritimo (W00-W19) 100 000 gyv.	↓	*2*	*6,1*	*13,1*	*17,7*	*84,0*	*0,0*	*0,34*
Standartizuotas mirtingumo nuo nukritimo (W00-W19) 100 000 gyv.	↓	*2*	*5,8*	*12,0*	*17,1*	*59,8*	*0,0*	*0,34*
2.3. Mažinti avaringumą ir traumų kelių eismo įvykiuose skaičių								
Mirtingumas transporto įvykiuose (V00-V99) 100 000 gyv.	↑	*3*	*9,1*	*13,1*	*7,7*	*27,9*	*0,0*	*1,18*
Standartizuotas mirtingumas transporto įvykiuose (V00-V99)	↑	*3*	*9,1*	*12,0*	*7,6*	*29,4*	*0,0*	*1,20*

100 000 gyv.								
Pėsčiųjų mirtingumas nuo transporto įvykių (V00-V09) 100 000 gyv.	↓	*1*	*3,0*	*1,0*	*2,2*	*11,5*	*0,0*	*1,36*
Pėsčiųjų standartizuotas mirtingumas nuo transporto įvykių (V00-V09) 100 000 gyv.	↓	*1*	*2,9*	*1,0*	*2,1*	*10,1*	*0,0*	*1,38*
Traumų dėl transporto įvykių (V00-V99) skaičius 100 000 gyv.	↑	*28*	*8,5*	*9,1*	*6,2*	*13,8*	*0,0*	*1,37*
2.4. Mažinti oro, vandens ir dirvožemio užterštumą, triukšmą								
Į atmosferą iš stacionarių taršos šaltinių išmestų teršalų kiekis, tenkantis 1 kvadratiniam kilometrui	↓	*459*	*459,0*	*536,5*	*896,0*	*29239,0*	*16,0*	*0,51*
Viešai tiekiamo geriamojo vandens prieinamumas vartotojams, proc.		*26446*	*79.86*	*80,1*	*nėra*	*nėra*	*nėra*	*nėra*
Nuotekų tvarkymo paslaugų prieinamumas vartotojams, proc.		*23867*	*72.08*	*71.89*	*nėra*	*nėra*	*nėra*	*nėra*
Tikslas 3. Formuoti sveiką gyvenseną ir jos kultūrą **3.1. Sumažinti alkoholinių gėrimų, tabako vartojimą, neteisėtą narkotinių ir psichotropinių medžiagų vartojimą ir prieinamumą**								
Mirtingumas nuo narkotikų sąlygotų priežasčių 100 000 gyv.	↑	*1*	*3,0*	*3,0*	*2,2*	*11,0*	*0,0*	*1,36*
Standartizuotas mirtingumas nuo narkotikų sąlygotų priežasčių, 100 000 gyv.	↑	*1*	*2,7*	*2,8*	*2,3*	*17,7*	*0,0*	*1,17*
Mirtingumas nuo alkoholio sąlygotų priežasčių 100 000 gyv.	→	*7*	*21,3*	*21,1*	*21,8*	*69,5*	*0,0*	*0,98*
Standartizuotas mirtingumas nuo alkoholio sąlygotų, priežasčių 100 000 gyv.	→	*7*	*21,5*	*20,7*	*20,9*	*71,4*	*0,0*	*1,03*
Nusikalstamos veikos, susijusios su disponavimu narkotinėmis medžiagomis ir jų kontrabanda 100 000 gyv.	↑	*70*	*70,5*	*43,6*	*76,1*	*620,1*	*0,0*	*0,93*
Gyventojų skaičius, tenkantis vienai licencijai verstis mažmenine prekyba tabako gaminiais	→	*32813*	*218,8*	*218,1*	*199,8*	*71,5*	*380,6*	*1,10*
Gyventojų skaičius, tenkantis vienai licencijai verstis mažmenine prekyba alkoholiniais gėrimais	↓	*32813*	*187,5*	*196,9*	*172,6*	*43,2*	*345,5*	*1,09*
3.2. Skatinti sveikos mitybos įpročius								
Kūdikių, žindytų išimtinai krūtimi iki 6 mėn. amžiaus, dalis (proc.)	↓	*78*	*26,3*	*22,3*	*37,8*	*6,6*	*62,1*	*0,7*
Tikslas 4. Užtikrinti kokybišką ir efektyvią sveikatos priežiūrą, orientuotą į gyventojų poreikius **4.1. Užtikrinti sveikatos sistemos tvarumą ir kokybę, plėtojant sveikatos technologijas, kurių efektyvumas pagrįstas mokslo įrodymais**								
Išvengiamų hospitalizacijų (IH) skaičius 1 000 gyv.	↓	*733*	*22,3*	*31,1*	*21,1*	*38,1*	*7,8*	*1,06*
Išvengiamų hospitalizacijų dėl diabeto ir jo komplikacijų	↓	*97*	*3,6*	*3,7*	*5,2*	*8,6*	*1,7*	*0,69*

skaičius 18+ m. 1 000 gyv.								
4.2. Plėtoti sveikatos infrastruktūrą ir gerinti sveikatos priežiūros paslaugų kokybę, saugą, prieinamumą ir į pacientą orientuotą sveikatos priežiūrą								
Slaugytojų, tenkančių vienam gydytojui, skaičius	→	*215*	*3,5*	*3,4*	*1,7*	*1,1*	*6,0*	*2,06*
Šeimos gydytojų skaičius 10 000 gyv.	→	*23*	*7,0*	*6,8*	*7,2*	*2,5*	*13,8*	*0,97*
Apsilankymų pas gydytojus skaičius, tenkantis vienam gyventojui	→	*292605*	*8,9*	*9,3*	*8,0*	*10,1*	*5,8*	*1,11*
Sergamumas vaistams atsparia tuberkulioze (A15-A19) (visi) 10 000 gyv. (TB registro duomenys)	↑	*2*	*0,6*	*0,5*	*0,4*	*2,4*	*0,0*	*1,50*
Sergamumas ŽIV (B20-B24) ir lytiškai plintančiomis ligomis (Z21, A50-A54, A56) 10 000 gyv. (ULAC duomenys)	-	*0*	*0,0*	*0,2*	*1,5*	*4,2*	*0,0*	*0,00*
4.3. Pagerinti motinos ir vaiko sveikatą								
Kūdikių mirtingumas 1 000 gyvų gimusių kūdikių	↓	*1*	*3,3*	*1,9*	*2,8*	*18,8*	*0,0*	*1,18*
2 metų amžiaus vaikų MMR1 (tymų, epideminio parotito, raudonukės vakcina 1 dozė) skiepijimo apimtys proc.	→	*323*	*93,4*	*92,9*	*90,1*	*80,1*	*100*	*1,04*
1 metų amžiaus vaikų DTP3 (difterijos, stabligės, kokliušo, poliomielito, Haemophilus influenzae B) skiepijimo apimtys (3 dozės) proc.	→	*289*	*94,1*	*90,6*	*91,3*	*49,2*	*100*	*1,03*
Vaikų (6-14 m.) dalis, dalyvavusi dantų dengimo silantinėmis medžiagomis programoje, proc.	↓	*97*	*3,7*	*7,7*	*9,7*	*0,9*	*37,8*	*0,38*
Vaikų, neturinčių ėduonies pažeistų, plombuotų ir išrautų dantų dalis proc.	↑	*385*	*14,2*	*13,5*	*21,1*	*7,4*	*33,5*	*0,67*
Paauglių (15–17 m.) gimdymų skaičius 1000 15-17 m. moterų	↑	*4*	*8,1*	*5,2*	*2,9*	*15,0*	*0,0*	*2,79*
Mirtingumas nuo kraujotakos sistemos ligų (I00-I99), 100 000 gyv.	↓	*257*	*783,2*	*724,0*	*820,8*	*1563,7*	*362,5*	*0,95*
Standartizuotas mirtingumo nuo kraujotakos sistemos ligų (I00-I99), 100 000 gyv.	↓	*257*	*736,4*	*702,7*	*795,2*	*1219,3*	*577,5*	*0,93*
Mirtingumas nuo piktybinių navikų rodiklis (C00-C97) 100 000 gyv.	↑	*91*	*277,3*	*276,5*	*293,7*	*470,9*	*200,4*	*0,94*
Standartizuotas mirtingumo nuo piktybinių navikų (C00-C97), rodiklis 100 000 gyventojų	→	*91*	*262,5*	*258,2*	*278,2*	*359,7*	*215,6*	*0,94*
Mirtingumas nuo cerebrova skulinių ligų (I60-I69) 100 000 gyv.	↓	*26*	*79,2*	*95,5*	*187,0*	*562,8*	*27,9*	*0,42*
Standartizuotas mirtingumas nuo cerebrova skulinių ligų (I60-I69) 100 000 gyv.	↓	*26*	*75,2*	*95,0*	*179,2*	*446,1*	*49,4*	*0,42*

Sergamumas II tipo cukriniu diabetu (E11) 10 000 gyv.	↑	*111*	*33,8*	*37,7*	*50,4*	*99,6*	*22,1*	*0,67*
Tikslinės populiacijos dalis (proc.), per 2 m. dalyvavusi atrankinės mamografinės patikros dėl krūties vėžio finansavimo programoje	→	*1400*	*27,5*	*30,0*	*45,7*	*15,2*	*57,4*	*0,6*
Tikslinės populiacijos dalis (proc.), per 3 m. dalyvavusi gimdos kaklelio piktybinių navikų programoje	→	*3466*	*47,2*	*48,9*	*52,1*	*28,1*	*74,7*	*0,91*
Tikslinės populiacijos dalis (proc.), per 2 m. dalyvavusi storosios žarnos vėžio ankstyvosios programoje	↑	*5966*	*54,3*	*55,0*	*48,3*	*21,7*	*65,4*	*1,12*
Tikslinės populiacijos dalis (proc.), dalyvavusi asmenų, priskirtinų širdies ir kraujagyslių ligų programoje	→	*2823*	*38,2*	*43,5*	*35,6*	*15,1*	*58,8*	*1,07*

.

LSS numatytas strateginis tikslas – pasiekti, kad 2025 metais šalies gyventojai būtų sveikesni ir gyventų ilgiau, pagerėtų gyventojų sveikata ir sumažėtų sveikatos netolygumai. Šiam strateginiam tikslui yra numatyti 2 rodiklių – vidutinės gyvenimo trukmės ir išvengiamo mirtingumo – stebėjimas.

2020 m. Plungės r. sav. vidutinė gyvenimo trukmė buvo 76,3 metų. Šis rodiklis buvo geresnis nei šalies.

Išvengiamo mirtingumo rodiklis – tai mirtingumas, nulemtas ligų (ar kitų būklių), kurių galima išvengti, taikant žinomas efektyvias prevencines, diagnostikos ir gydymo priemones. 2020 m. Plungės r. sav. išvengiamo mirtingumo rodiklis buvo 29,1 proc., ir buvo šiek tiek didesnis nei šalies vidurkio procentas.

1.1. Uždavinio „sumažinti skurdo lygį ir nedarbą“ rodikliai Plungės rajono savivaldybėje daugeliu atvejų yra geresni už Lietuvos vidurkį, tačiau rodikliai mokyklinio amžiaus vaikų, nesimokančių mokyklose 1 000 moksl., socialinės rizikos šeimų sk. 1 000 gyv. ir gyventojų skaičiaus pokytis 1 000 gyv. yra blogesni nei šalies vidurkis;

1.2. Uždavinio „sumažinti socialinę ekonominę gyventojų diferenciaciją šalies ir bendruomenių lygmeniu“ rodikliai daugeliu atvejų yra geresni už Lietuvos vidurkį, tačiau išsiskiria sergamumas tuberkulioze (A15-A19) 10 000 gyv. ir sergamumas tuberkulioze (+ recidyvai); šie rodikliai yra daugiau nei dvigubai didesnis nei šalies vidurkis;

2.1. Uždavinio „kurti sveikas ir saugias darbo bei buities sąlygas, didinti prekių ir paslaugų vartotojų saugumą“ rodikliai traumų dėl nukritimų 65+ amžiaus grupėje, asmenų, pirmą kartą pripažintų neįgaliais ir naujai susirgusių žarnyno infekcinėmis ligomis, buvo didesni, nei šalies rodikliai;

2.2. Uždavinio „kurti sveikas ir palankias sąlygas saugiai leisti laisvalaikį“ rodikliai yra geresni arba panašūs į Lietuvos vidurkį;

2.3. Uždavinio „mažinti avaringumą ir traumų kelių eismo įvykiuose skaičių“ rodikliai blogesni nei šalies vidurkis;

2.4. Uždavinio „mažinti aplinkos užterštumą, triukšmą“ rodiklis yra geresnis nei šalies;

3.1. Uždavinio „sumažinti alkoholinių gėrimų, tabako vartojimą, neteisėtą narkotinių ir psichotropinių medžiagų vartojimą ir prieinamumą bei azartinių lošimų, kompiuterinių žaidimų ir pan. prieinamumą“ rodikliai daugeliu atvejų yra geresni už Lietuvos vidurkį, arba panašūs;

3.2. Uždavinio „skatinti sveikos mitybos įpročius“ rodiklis yra 1,4 karto mažesnis už šalies vidurkį;

4.1. Uždavinio „užtikrinti sveikatos sistemos tvarumą ir kokybę, plėtojant sveikatos priežiūros technologijas, kurių efektyvumas pagrįstas mokslo įrodymais“ rodikliai yra geresni ar panašūs į Lietuvos vidurkį;

4.2. Uždavinio „plėtoti sveikatos infrastruktūrą ir gerinti sveikatos priežiūros paslaugų kokybę, saugą, prieinamumą ir į pacientą orientuotą sveikatos priežiūrą“ rodikliai apsilankymų pas gydytojus sk. 1 gyv., sergamumas vaistams atsparia tuberkulioze (visi) ir sergamumas vaistams atsparia tuberkulioze 10 tūkst. gyv. vidurkiai buvo didesni;

4.3. Uždavinio „gerinti motinos ir vaiko sveikatą“ dalies, vaikų (6-14 m.) dalis, dalyvavusi dantų dengimo silantinėmis medžiagomis programoje proc., vaikų (7-17 m.), neturinčių ėduonies pažeistų, plombų ir išrautų dantų, dalis (proc.), paauglių (15-17 m.) gimdymų sk. 1000 15-17 m. moterų rodikliai buvo prastesni už Lietuvos vidurkį;

4.4. Uždavinio „stiprinti lėtinių neinfekcinių ligų prevenciją ir kontrolę“ dauguma rodiklių yra geresni už Lietuvos vidurkį, tačiau tikslinės populiacijos dalis (proc.), per 2 m. dalyvavusi atrankinės mamografinės patikros dėl krūties vėžio finansavimo programoje, ir tikslinės populiacijos dalis, per 3 metus dalyvavusi gimdos kaklelio programoje, yra blogesni už šalies rodiklį.

Remiantis priedo lentelėje „Plungės rajono savivaldybės sveikatos ir su sveikata susijusių rodiklių profilis“ pateiktais rodikliais ir įvertinus savivaldybės rodiklio santykį su Lietuvos vidurkiu, matoma, kad:

30 rodiklių reikšmės yra geresnės už Lietuvos vidurkį (žalioji zona):

1.1. Vidutinė tikėtina gyvenimo trukmė, kai amžius 0 (HI skaičiavimai);
1.2. Savižudybių sk. (X60-X84) 100 tūkst. gyv.;
1.3. SMR nuo tyčinio savęs žalojimo (X60 – X84) 100 000 gyv.;
1.4. Bandymų žudytis skaičius (X60 – X64, X66 – X84) 100 000 gyv.;
1.5. Mirtingumas nuo išorinių priežasčių rodiklis (V00-Y98) 100 000 gyv.;
1.6. Standarizuotas mirtingumo nuo išorinių priežasčių rodiklis (V00-Y98) 100 000 gyventojų;
1.7. Mokinių, gaunančių nemokamą maitinimą, sk. 1 000 moksl.;
1.8. Socialinės pašalpos gavėjų skaičius 1 000 gyv.;
1.9. Asmenų, žuvusių ar sunkiai sužalotų darbe, skaičius 10 000 gyv.;
1.10 . Mirtingumas nuo paskendimo (W65-W74) 100 000 gyv.;
1.11. Standarizuotas mirtingumo nuo paskendimo rodiklis (W65-W74) 100 000 gyv.;
1.12. Mirtingumas nuo nukritimo (W00-W19) 100 000 gyv.;
1.13. Standartizuotas mirtingumas nuo nukritimo (W00-W19) 100 000 gyv.;
1.14. Į atmosferą iš stacionarių taršos šaltinių išmestų teršalų kiekis, tenkantis 1 kvadratiniam kilometrui;
1.15. Gyventojų skaičius, tenkantis 1 tabako licencijai;
1.16. Gyventojų skaičius, tenkantis 1 alkoholio licencijai;
1.17. Išvengiamų hospitalizacijų dėl cukrinio diabeto skaičius 18+ m. 1 000 gyventojų;
1.18. Slaugytojų, tenkančių vienam gydytojui, skaičius (2019 m.);
1.19. Sergamumas ŽIV (B20-B24) ir lytiškai plintančiomis ligomis (Z21, A50-A54, A56) 10 000 gyv. (ULAC duomenys);
1.20. 2 m. vaikų tymų, epideminio parotito, raudoniukės (1 dozės) skiepijimų apimtys, proc.;
1.21. 1 m. vaikų difterijos, stabligės, kokliušo, poliomielito, Haemophilus influenzae B skiepijimo apimtys (3 dozės), proc.;
1.22. Mirtingumas nuo kraujotakos sistemos ligų (I00-I99), 100 000 gyv.;
1.23. Standartizuotas mirtingumo nuo kraujotakos sistemos ligų (I00-I99), 100 000 gyv.;
1.24. Mirtingumo nuo piktybinių navikų rodiklis (C00-C97) 100 000 gyv.;
1.25. Standartizuotas mirtingumo nuo piktybinių navikų (C00-C97) rodiklis 100 000 gyventojų;
1.26. Mirtingumas nuo cerebrovaskulinių ligų (I60-I69) 100 000 gyv.;
1.27. Standartizuotas mirtingumas nuo cerebrovaskulinių ligų (I60-I69) 100 000 gyv.;
1.28. Sergamumas II tipo cukriniu diabetu (E11) 10 000 gyv.
1.29. Tikslinės populiacijos dalis (proc.), per 2 m. dalyvavusi storosios žarnos vėžio programoje.

23 rodiklių reikšmės yra prastesnės nei Lietuvos vidurkis (raudonoji zona):

2.1. Gyventojų skaičiaus pokytis 1000 gyv.;
2.2. Sergamumas tuberkulioze (A15-A19) 10 000 gyv. (TB registro duomenys);
2.3. Sergamumas tuberkulioze (+recidyvai) (A15-A19) 10 000 gyv. (TB registro duomenys);
2.4. Traumų dėl nukritimų (W00-W19) 65+ m. amžiaus grupėje sk. 10 000 gyv.;
2.5. Asmenų, pirmą kartą pripažintų neįgaliais, sk. 10 000gyv.;
2.6. Naujai susirgusių žarnyno infekcinėmis ligomis (A00-A08) asmenų skaičius 10 000 gyv. (ULAC duomenys);
2.7. Mirtingumas transporto įvykiuose (V00-V99) 100 000 gyv.;

2.8. Standartizuotas mirtingumas transporto įvykiuose (V00-V99) 100 000 gyv.;
2.9. Pėsčiųjų mirtingumas nuo transporto įvykių (V00-V09) 100 000 gyv.;
2.10. Pėsčiųjų standartizuotas mirtingumas nuo transporto įvykių (V00-V09) 100 000 gyv.;
2.11. Traumų dėl transporto įvykių (V00-V99) skaičius 100 000 gyv.;
2.12. Mirtingumas nuo narkotikų sąlygotų priežasčių 100 000 gyv.;
2.13. Nusikalstamos veikos, susijusios su narkotikais, 100 000 gyv.;
2.14. Kūdikių, žindytų išimtinai krūtimi iki 6 mėn. amžiaus, dalis (proc.) (2019)
2.15. Išvengiamų hospitalizacijų (IH) sk. 1 000 gyv.;
2.16. Apsilankymų pas gydytojus skaičius 1 gyventojui;
2.17. Sergamumas vaistams atsparia tuberkulioze (A15-A19) (visi) 10 000 gyv. (TB registro duomenys);
2.18. Sergamumas vaistams atsparia tuberkulioze (A15-A19) 10 000 gyv. (TB registro duomenys);
2.19. Vaikų (6-14 m.)dalis, dalyvavusi dantų dengimo silantinėmis medžiagomis programoje, proc.;
2.20. Vaikų (7-17 m.), neturinčių ėduonies pažeistų, plombuotų ir išrautų dantų, dalis (proc.);
2.21. Paauglių (15-17 m.) gimdymų skaičius 1000 15-17 m. moterų;
2.22. Tikslinės populiacijos dalis (proc.), per 2 m. dalyvavusi krūties vėžio programoje;
2.23. Tikslinės populiacijos dalis (proc.), per 2 m. dalyvavusi gimdos kaklelio programoje.

Kiti rodikliai patenka į Lietuvos vidurkį atitinkančią kvantilių grupę ir yra žymimi **geltona spalva**.

Kaip prioritetinės sveikatos sritys ir detali analizė atlikta, pasirinkus šiuos rodiklius:

- Traumos ir mirtini įvykiai transporto įvykių metu Plungės rajono savivaldybėje;
- Sergamumas tuberkulioze ir vaistams atsparia tuberkulioze Plungės rajono savivaldybėje;
- Vaikų burnos sveikata Plungės rajono savivaldybėje;

2. SPECIALIOJI DALIS

2.1. Traumos ir mirtini įvykiai transporto įvykių metu Plungės rajono savivaldybėje

Mirtingumo transporto įvykiuose rodiklis – tai mirusiųjų skaičius per metus transporto įvykiuose (V00-V99) 10 tūkst. gyv. Nors Lietuvoje jau ne vienerius metus iš pagrindinių prioritetinių sričių, į kurią kreipiamas didelis dėmesys, avaringumo keliuose mažinimas, 2020 m. Lietuvoje dėl transporto įvykių žuvo 216 gyventojų. Visų šių mirčių buvo galima išvengti. Plungės r. sav. mirtingumo dėl transporto įvykių rodiklį viršijo Lietuvos vidurkį 1,19 karto (3 pav.).

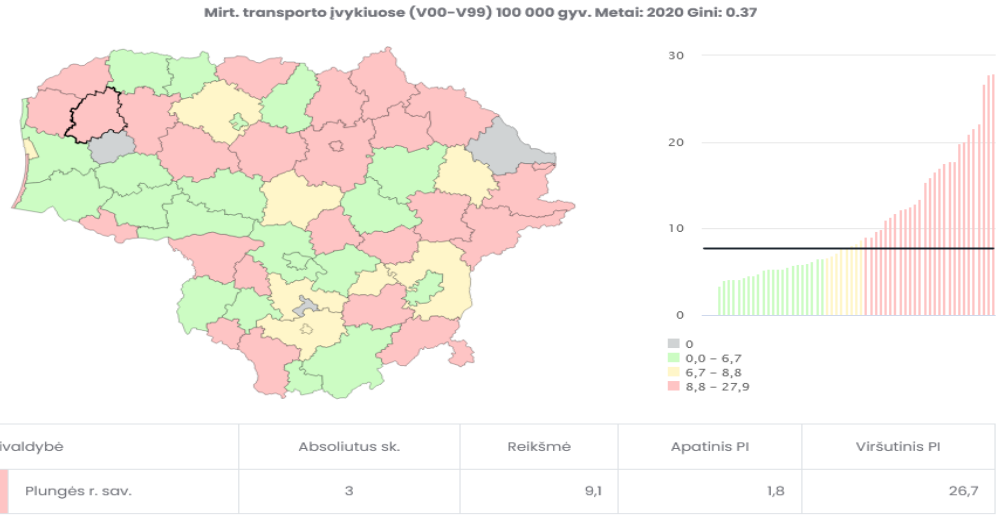

Savivaldybė	Absoliutus sk.	Reikšmė	Apatinis PI	Viršutinis PI
Plungės r. sav.	3	9,1	1,8	26,7

3 pav. Mirtingumas transporto įvykiuose (V00-V99) 100 tūkst. gyv. 2020 m.

Šaltinis - Visuomenės sveikatos stebėsenos informacinė sistema

2020 m. transporto įvykiuose žuvo 3 gyventojai (9,1 10 tūkst. gyv.). Lyginant 2018-2020 metų laikotarpį, žuvusiųjų skaičius mažėja, tačiau su šiuo rodikliu savivaldybė patenka tarp prasčiausiųjų (4 pav.). Visos žuvusiosios buvo moterys, miesto gyventojos ir priklausė 70-74 ir 75–79 metų amžiaus grupėms.

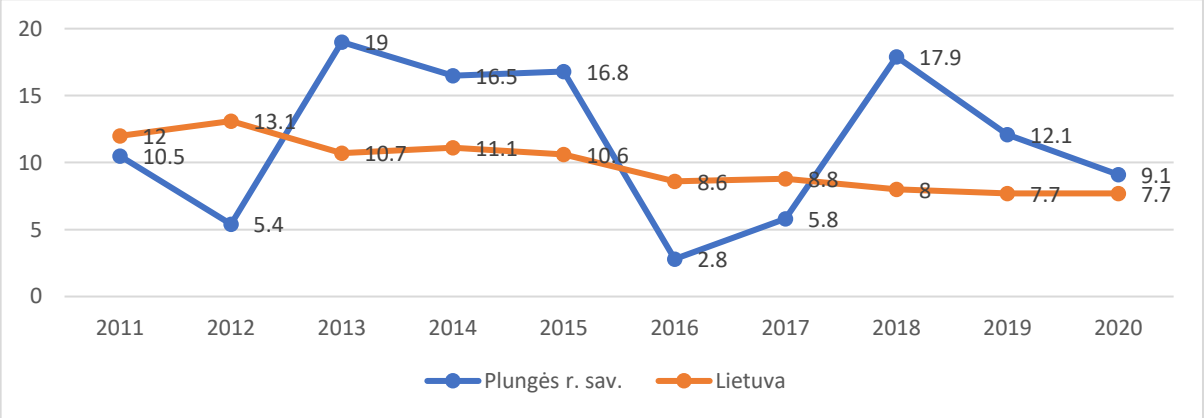

4 pav. Mirtingumas transporto įvykiuose (V00-V99) 100 tūkst. gyv. 2011 - 2020 m. Plungės r. sav.

Šaltinis - Visuomenės sveikatos stebėsenos informacinė sistema

Pėsčiųjų mirtingumo dėl transporto įvykių rodiklis - tai mirusiųjų skaičius per metus dėl transporto įvykių (V00 – V09) 100 tūkst. gyv. Su šiuo rodikliu Plungės r. sav. patenka tarp prasčiausių savivaldybių (pav.), o už šalies vidurkį yra 1,36 karto didesnis. 2020 metais Lietuvoje transporto įvykių metu žuvo 62 pėstieji, Plungėje - 1 (ankstesniais metais žuvusių neužfiksuota). 28 Lietuvos savivaldybėse pėsčiųjų žūčių transporto įvykių metu neužfiksuota. 2020 m. transporto įvykis nusinešė vienos 75-79 m. amžiaus plungiškės pėsčiosios gyvybę (5 pav.)

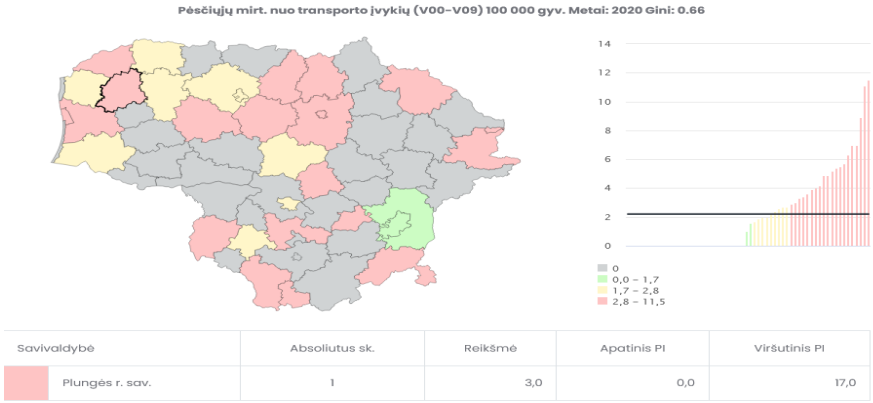

Savivaldybė	Absoliutus sk.	Reikšmė	Apatinis PI	Viršutinis PI
Plungės r. sav.	1	3,0	0,0	17,0

5 pav. Pėsčiųjų mirtingumas nuo transporto įvykių (V00-V09) 100 tūkst. gyv. 2020 m.

Šaltinis - Visuomenės sveikatos stebėsenos informacinė sistema

Plungės rajono savivaldybės gyventojų transporto įvykiuose patirtų traumų skaičius 100 tūkst. gyventojų 2020 m. buvo didesnis 1,37 karto nei šalies. Nors patirtų traumų skaičius transporto įvykių metu kasmet mažėja, tačiau rodiklis yra didesnis ir patenka į raudonąją zoną tarp prasčiausių rodiklių (6 pav.).

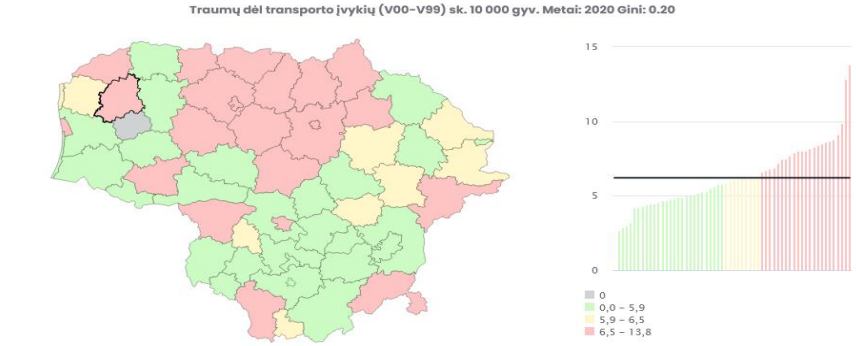

Savivaldybė	Absoliutus sk.	Reikšmė	Apatinis PI	Viršutinis PI
Plungės r. sav.	28	8,5	5,7	12,3

6 pav. Traumų dėl transporto įvykių (V00 – V99) sk. 10 tūkst. gyv. 2020 m.

Šaltinis - Visuomenės sveikatos stebėsenos informacinė sistema

2020 m. Plungės rajono savivaldybės transporto įvykiuose patirtų traumų skaičius sudarė 8,5 atvejo 100 tūkst. gyventojų (28 atvejai) (7 pav.).

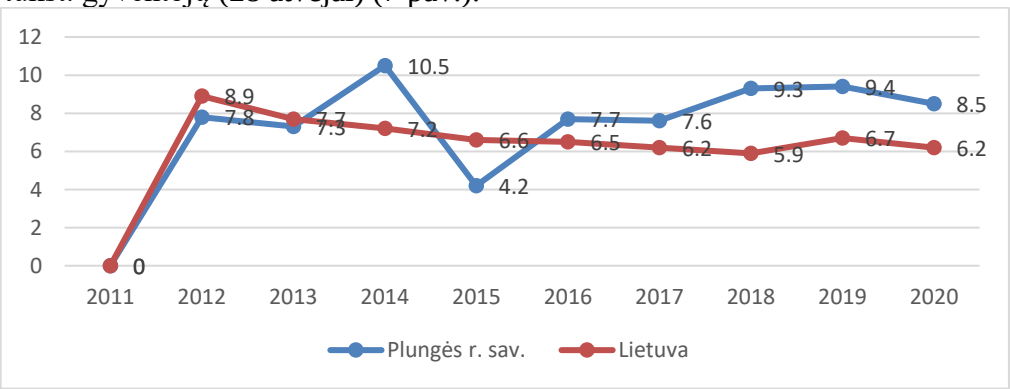

7 pav. Traumų dėl transporto įvykių (V00 – V99) sk. 10 tūkst. gyv. Plungės r. sav. ir Lietuvoje 2011-2020 m.

Šaltinis - Visuomenės sveikatos stebėsenos informacinė sistema

2.2. *Sergamumas tuberkulioze (+ recidyvai), vaistams atsparia tuberkulioze Plungės rajono savivaldybėje*

Tuberkuliozė – viena iš labiausiai paplitusių lėtinių, oro lašeliniu būdu plintančių, infekcinių, visuomenei pavojingų užkrečiamųjų ligų, kurią sukelia tuberkuliozės mikobakterija (Mycobacterium tuberculosis), perduodama oro lašeliniu būdu – kalbant, kosint ar čiaudint. Pagrindinis infekcijos šaltinis – atvira plaučių tuberkulioze (toliau – TB) sergantis žmogus. TB yra išgydoma, tačiau privalu gydytis, kai diagnozuojama liga. Tinkamai negydant, gali išsivystyti aktyvi TB forma, kuria susirgus mirtingumas siekia apie 50 proc. Infekcijos šaltinis – asmuo, sergantis atvira plaučių tuberkulioze ir oro lašeliniu būdu skleidžiantis tuberkuliozės mikobakterijas.

Tuberkuliozė yra visuomenei pavojinga infekcinė liga, o sergančiųjų gydymas ir priežiūra – brangūs. Tuberkuliozės plitimą mūsų šalyje lemia šios pagrindinės priežastys: socialinės (nedarbas, skurdas, alkoholio, narkotikų vartojimas); psichologinės (dalies sergančiųjų TB nesuvokimas šios ligos sukeliamų sveikatos sutrikimų sunkumo ir nenoras gydytis ir baigti gydymo kursą, gydymo režimo pažeidimai). Apie 50 proc. naujų TB pacientų – bedarbiai arba neturintys nuolatinio darbo, piktnaudžiaujantys alkoholiu, pažeidinėjantys gydymo režimą. Šie ligoniai – potencialūs infekcijos ir vaistams atsparios tuberkuliozės šaltinis.

2020 m. Plungės rajono savivaldybėje sergamumo tuberkulioze 10 tūkst. gyv. rodiklis buvo 1,62 karto didesnis nei šalies vidurkis, todėl savivaldybė pateko į raudonąją zona, tarp blogiausius rodiklius turinčių savivaldybių (8 pav.)

2020 m. Tuberkuliozės registro duomenimis, Plungės r. sav. užregistruota 11 naujų tuberkuliozės atvejų (2 nauji tuberkuliozės recidyvų atvejai).

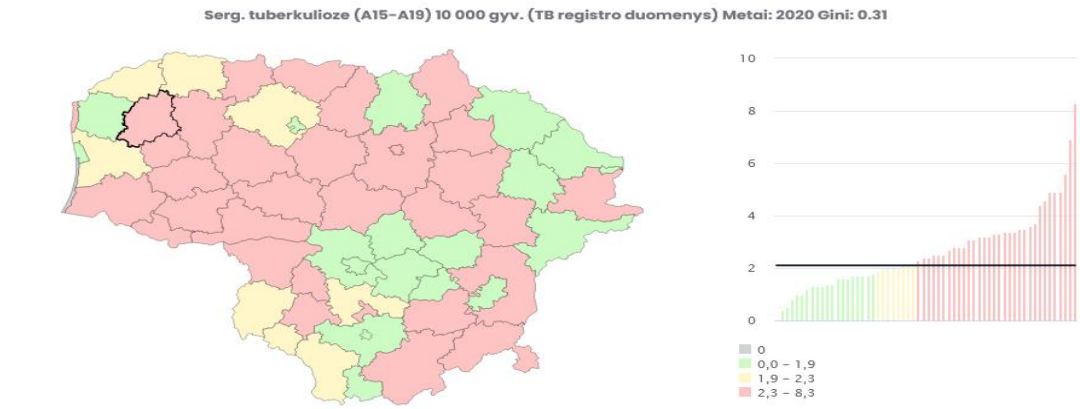

Savivaldybė	Absoliutus sk.	Reikšmė	Apatinis PI	Viršutinis PI
Plungės r. sav.	11	3,4	1,7	6,0

8 Pav. Sergamumas tuberkulioze (A15-A19) 10 tūkst. gyv. 2020 m.

Šaltinis: Visuomenės sveikatos stebėsenos informacinė sistema; Tuberkuliozės registro duomenys

Lyginant 2016 – 2020 m. laikotarpį, sergamumo tuberkulioze 10 000 gyv. rodiklis Plungės rajono savivaldybėje išliko nestabilus, ir buvo didžiausias 2019 m. Nors 2020 m. šis rodiklis sumažėjo per pusę, tačiau viršijo Lietuvos vidurkį 1,62 karto ir pateko į raudoną zoną (9 pav.).

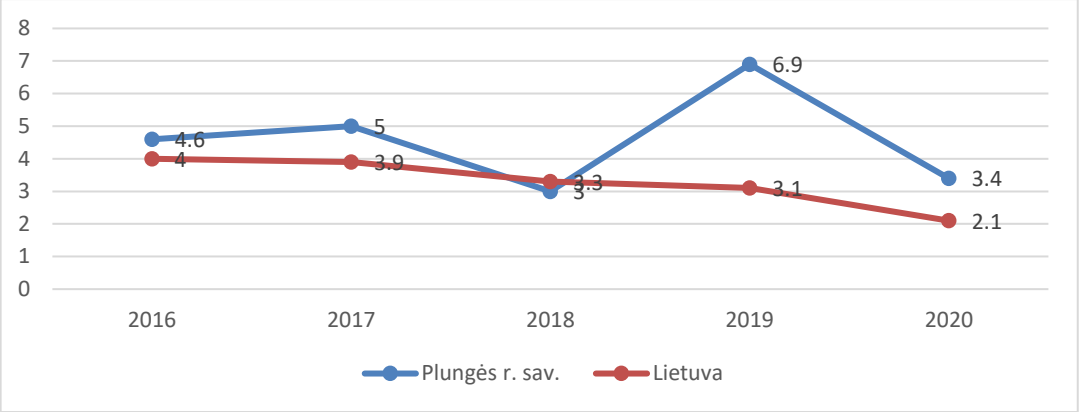

9 pav. Sergamumas tuberkulioze (A15-A19) 10 tūkst. gyv., Plungės r. sav. ir Lietuvoje 2016-2020 m. laikotarpiu

Šaltinis: Visuomenės sveikatos stebėsenos informacinė sistema; Tuberkuliozės registro duomenys

Analizuojant sergamumo tuberkulioze rodiklį 10 000 gyv., svarbu aptarti ir sergamumo tuberkulioze (+recidyvai) (A15-A19) 10 000 gyv. rodiklį. TB recidyvas (atkrytis) – pacientas, kuris buvo anksčiau gydytas nuo TB ir išgydytas, bet atlikus bakteriologinius tyrimus rasta TB mikobakterija. TB recidyvas diagnozuojamas praėjus metams po pirmą kartą išgydytos TB. 2020 m. sergamumo TB (+recidyvai) (A15-A19) rodiklis 10 000 gyv. Plungės r. savivaldybėje buvo 1,60 karto didesnis nei šalies vidurkis, ir pateko į raudonąją zoną (10 pav.). 2020 m. užregistruota 13 naujų TB (+recidyvai) atvejų, Lietuvoje – 688 nauji atvejai.

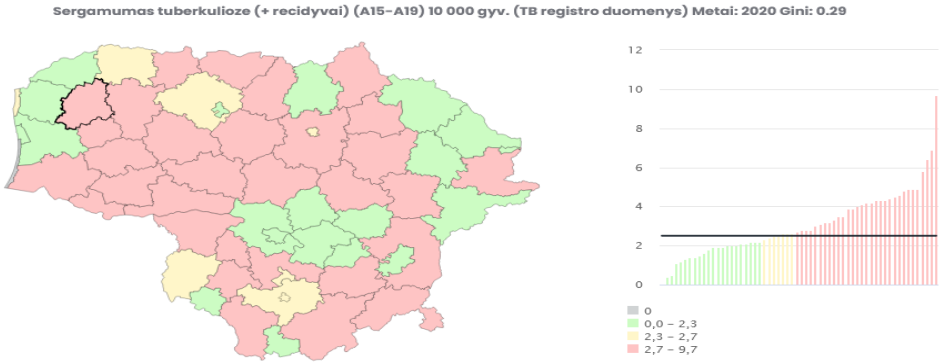

Savivaldybė	Absoliutus sk.	Reikšmė	Apatinis PI	Viršutinis PI
Plungės r. sav.	13	4,0	2,1	6,8

10 pav. Sergamumas tuberkulioze (+ recidyvai) (A15-A19) 10 tūkst. gyv. 2020 m.

Šaltinis: Visuomenės sveikatos stebėsenos informacinė sistema; Tuberkuliozės registro duomenys

Sergamumo TB (+recidyvai) (A15-A19) rodiklis 10 000 gyv. Plungės r. sav. nuo 2017-2020 m. sumažėjo 1,4 karto, tačiau kasmet nežymiai didėja. Lietuvoje šio rodiklio reikšmės 2017 – 2020 m. laikotarpiu sumažėjo 1,3 atvejo (11 pav.).

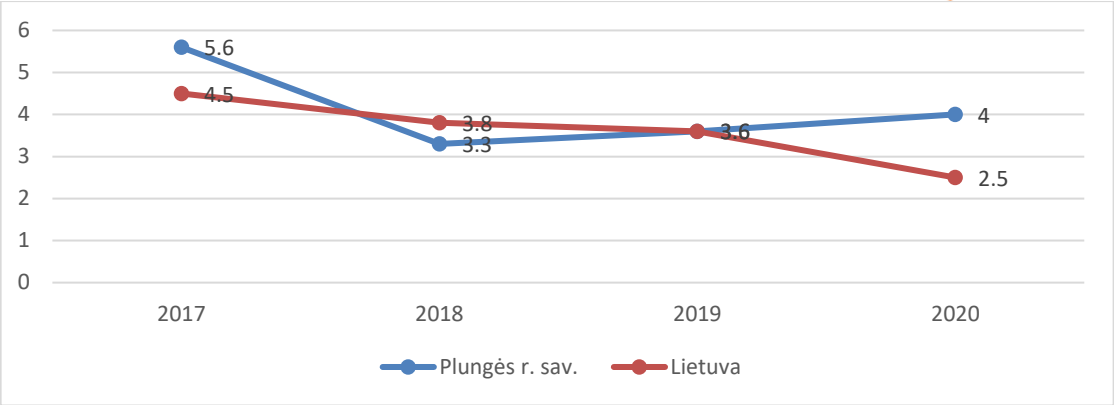

11 pav. Sergamumas tuberkulioze (+ recidyvai) (A15-A19) 10 tūkst. gyv. 2017-2020 m. laikotarpiu Plungės r. sav. ir Lietuvoje

Šaltinis: Visuomenės sveikatos stebėsenos informacinė sistema; Tuberkuliozės registro duomenys

Tuberkuliozės registro duomenimis, 2017-2020 m. laikotarpiu tuberkulioze dažniau sirgo vyrai, nei moterys (1,6 karto), kaime gyvenantys gyventojai (1,1 karto) nei mieste, bei asmenys patenkantys į 45-54 ir 35-44 metų amžiaus grupes (16 ir 12 atvejų). Šiuo laikotarpiu užregistruoti po vieną atvejį 5-14 ir 15-24 metų amžiaus grupėse.

2 Lentelė. Plungės rajono savivaldybėje nauji tuberkuliozės (+recidyvai) A15-A19) atvejai pagal gyvenamąją vietą, lytį, amžiaus grupę 2017 – 2020 m. laikotarpiu

	2017	2018	2019	2020	Iš viso
Pagal gyvenamąją vietą					
miestas	8	5	4	9	26
kaimas	11	6	8	4	29
Pagal lytį					
vyras	11	9	6	8	34
moteris	8	2	6	5	21
Pagal amžiaus grupę					
5-14 m.	0	1	0	0	1
15-24 m.	1	0	0	0	1
25-34 m.	2	3	0	2	7
35-44 m.	6	1	2	3	12
45-54 m.	6	1	5	4	16
55-64 m.	4	1	0	2	7
65+	0	1	5	2	8
Iš viso	19	11	12	13	55

(Tuberkuliozės registro duomenys)

Ypač nerimą kelia atsparių vaistams tuberkuliozės mikobakterijų gausėjimas. 2020 m. Lietuvoje užregistruoti 182, Telšių apsk. - 7, Plungės r. sav. - 3 nauji daugeliui vaistų (izoniazidui ir rifampicinui ir visoms su šia vaistų kombinacija susijusioms kitoms vaistų kombinacijoms) atsparios tuberkuliozės atvejai. 2020 m. 26-ose savivaldybėse neužregistruotas nė vienas naujas DVA–TBC atvejis (2019 m. - 9-ose, 2018 m. – 27-ose). Šis rodiklis žemėlapyje pasiskirstęs netolygiai.

Į šio rodiklio skaičiavimus įtraukiami ne tik nauji užregistruoti TB atvejai, bet ir recidyvai, ligoniai, grįžę po nutraukto gydymo, grįžę po nesėkmingo gydymo ir atvykę iš kito krašto. 2020 m. Plungės r. sav. sergamumo vaistams atsparia tuberkulioze (A15-A19) (visi) 10 tūkst. gyv. rodiklis

buvo didesnis nei šalies (1,5 karto), todėl pateko tarp prasčiausius rodiklius turinčių savivaldybių (12 pav.)

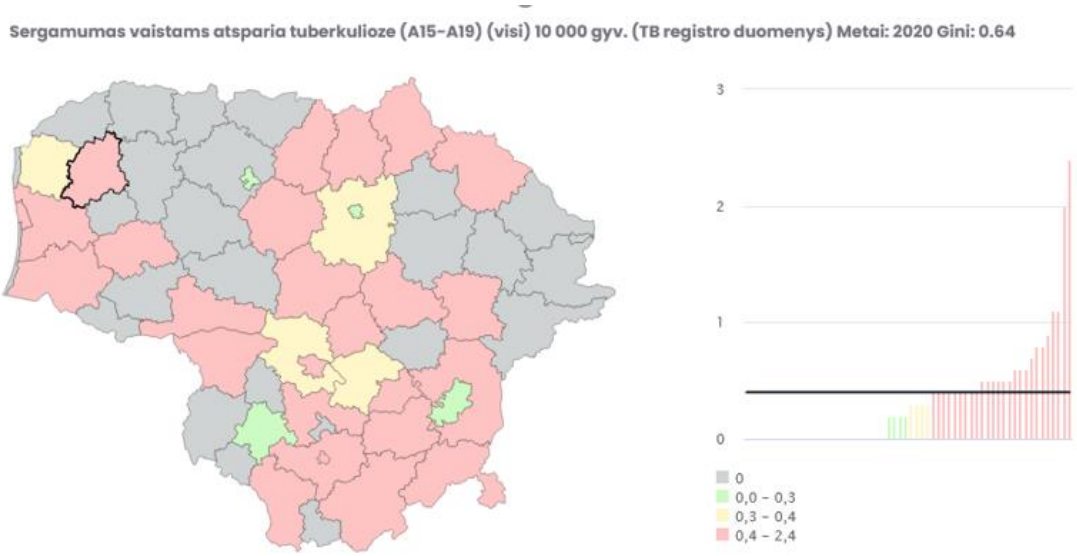

12 pav. Sergamumas vaistams atsparia tuberkulioze (A15-A19)(visi) 10 tūkst. gyv. 2020 m.

Šaltinis: Visuomenės sveikatos stebėsenos informacinė sistema; Tuberkuliozės registro duomenys

2017-2020 m. laikotarpiu sergamumo vaistams atsparia tuberkulioze (A15-A19)(visi) 10 tūkst. gyv. Plungės r. sav. rodiklis padidėjo 2 kartais. Lietuvoje pastebimas mažėjimas (2,25 karto) (pav.). Dažniau vaistams atspari TB nustatoma vyrams nei moterims (atitinkamai 7 ir 5) ir 35-44 metų amžiaus grupėje (13 pav.)

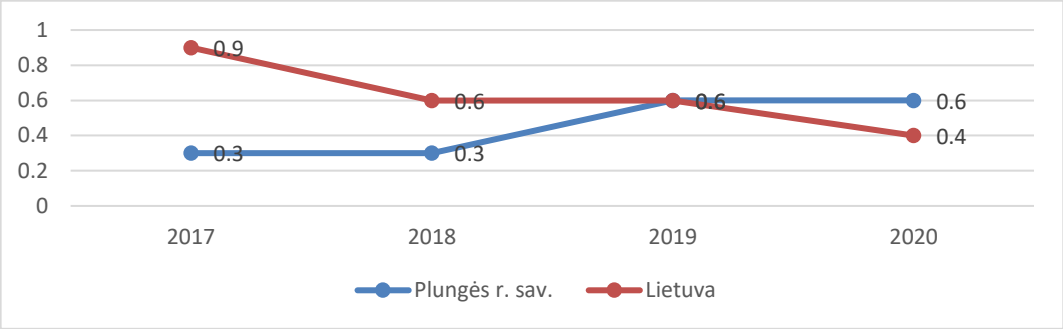

13 pav. Sergamumas vaistams atsparia tuberkulioze (A15-A19) (visi)10 tūkst. gyv. Plungės r. sav. ir Lietuvoje 2017 – 2020 m. laikotarpiu

Šaltinis: Visuomenės sveikatos stebėsenos informacinė sistema; Tuberkuliozės registro duomenys

2.3. Vaikų burnos sveikata Plungės rajono savivaldybėje

Vaikų burnos sveikatos gerinimas – viena iš Plungės rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuro prioritetinių darbo veiklų: pamokų ruošimas, informavimas apie sveiką burnos higieną, praktinių užduočių rengimas bei visuomenės informavimas apie vykdomas prevencines profilaktines programas.

Viena iš priemonių, padedančių išvengti dantų ėduonies, yra vaikų (6–14 metų amžiaus) krūminių dantų dengimas silantinėmis medžiagomis programa. Nuo 2017 m. sausio 1 d. vaikų dantų silantavimo programa nebėra priskiriama prie prevencinių programų, tačiau ši programa ir toliau

apmokama iš Privalomojo sveikatos draudimo fondo lėšų. Silantai - medžiagos, kurios apsaugo nuo dantų ėduonies (karieso); dengiami tik nesugedę nuolatiniai krūminiai dantys.

Higienos instituto duomenimis, 2020 m. šalyje buvo 9,7 proc. 6–14 m. amžiaus vaikų krūminiai dantys padengti silantinėmis medžiagomis. Plungės r. sav. – 3,7 proc. Kaip ir ankstesniais metais, su šiuo rodikliu patenkama tarp prasčiausių savivaldybių (14 pav.)

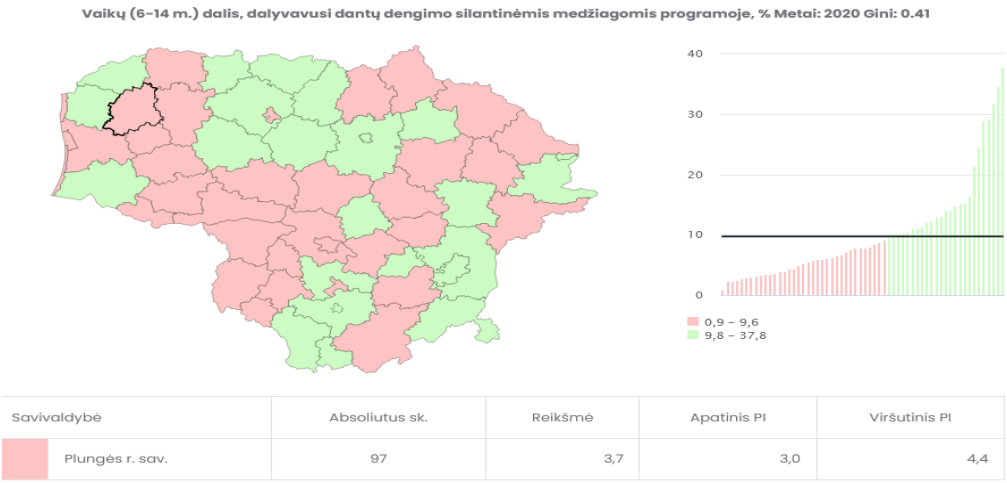

Savivaldybė	Absoliutus sk.	Reikšmė	Apatinis PI	Viršutinis PI
Plungės r. sav.	97	3,7	3,0	4,4

14 pav. Vaikų (6-14 m.) dalis, dalyvavusi dantų dengimo silantinėmis medžiagomis programoje, proc. 2020 m.

Šaltinis - Visuomenės sveikatos stebėsenos informacinė sistema

2016-2019 m. laikotarpiu Plungės r. sav. Vaikų, dalyvavusių dantų dengimo silantinėmis medžiagomis programoje, dalis augo, tačiau 2020 m. dalyvavusiųjų sumažėjo 3 kartais - dalyvavo 97 vaikai (2019 m. - 290 vaikų). Šalyje šis rodiklis kasmet mažėja, tačiau 2020 m. buvo 2,62 karto didesnis nei Plungės r. sav. (15 pav.)

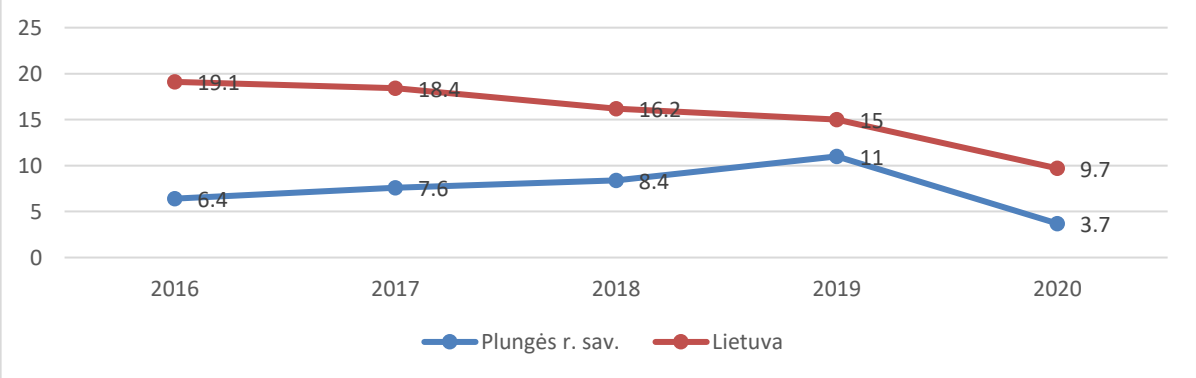

15 pav. Vaikų (6-14 m.) dalis, dalyvavusi dantų dengimo silantinėmis medžiagomis programoje, proc. Plungės r. sav. ir Lietuvoje 2016-2020 m.

Šaltinis - Visuomenės sveikatos stebėsenos informacinė sistema

Nuo 2020 metų įsigaliojo nauja mokinio sveikatos pažymėjimo forma, kuri gydytojų užpildoma elektroniniu būdu. Kiekvienas moksleivis kasmet į mokyklą turi pristatyti pažymą apie sveikatą, į kurią įtraukta dalis apie dantų būklę. Plungės r. sav. vaikų burnos sveikata išlieka ilgamete problema. 2020 m. Plungės r. sav. tik apie 14,2 proc. mokinių neturėjo ėduonies pažeistų, plombuotų ir išrautų dantų, o Lietuvoje – 21,1 proc. (16 pav.).

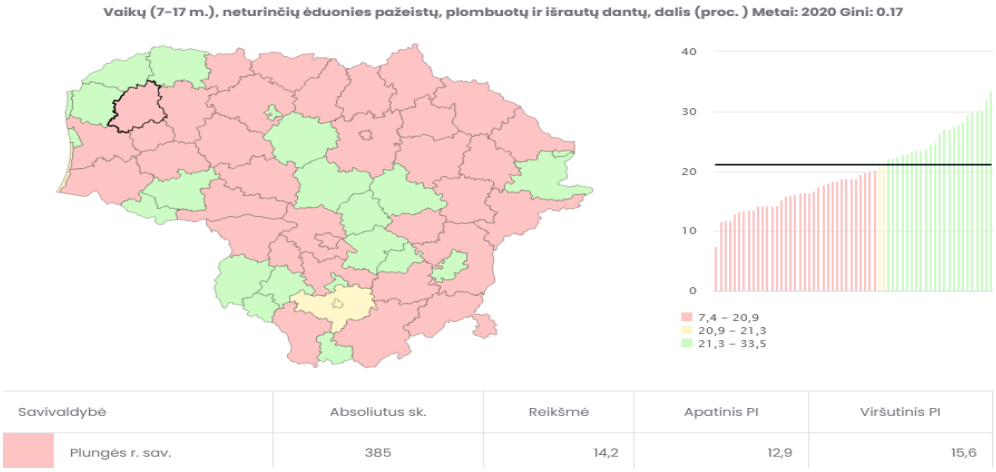

Savivaldybė	Absoliutus sk.	Reikšmė	Apatinis PI	Viršutinis PI
Plungės r. sav.	385	14,2	12,9	15,6

16 pav. Vaikų (7-17 m.), neturinčių ėduonies pažeistų, plombuotų ir išrautų dantų, dalis (proc.) 2020 m.

Šaltinis - Visuomenės sveikatos stebėsenos informacinė sistema

2020 m. Plungės r. sav. 385 (2019 m. - 435), 7-17 metų amžiaus vaikų neturėjo ėduonies pažeistų, plombuotų ar išrautų dantų, tai sudarė 14,2 proc. 2017-2020 m. laikotarpiu tokių vaikų skaičius auga, tačiau nuo Lietuvos vidurkio atsiliekame 1,49 karto (21,1 proc.) (17 pav.)

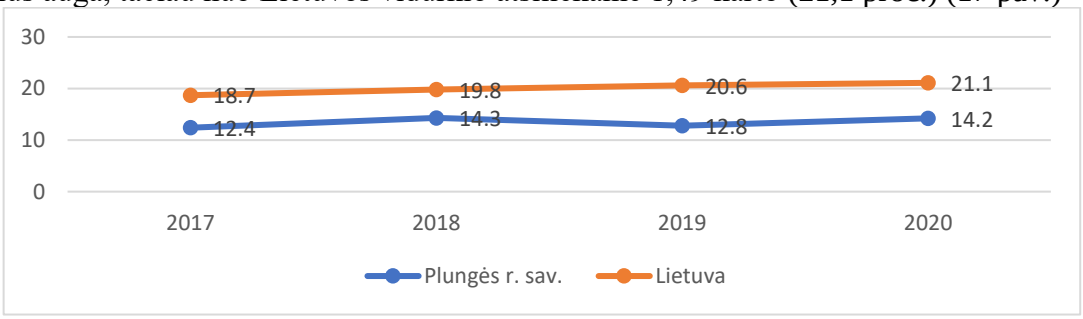

17 pav. Vaikų (7-17 m.), neturinčių ėduonies pažeistų, plombuotų ir išrautų dantų, dalis (proc.) Plungės r. sav. ir Lietuvoje 2017-2020 m.

Šaltinis - Visuomenės sveikatos stebėsenos informacinė sistema

Apskaičiavus mokinių pieninių ir nuolatinių dantų ėduonies intensyvumo indeksą (kpi + KPI*), gauta 2020-2021 m. m. Lietuvos vaikų KPI - 4,27, Plungės rajono – 4,19. Per pastaruosius ketverius metus šis indeksas nežymiai gerėja, ir 2020 m. buvo geresnis nei šalies rodiklis (18 pav.).

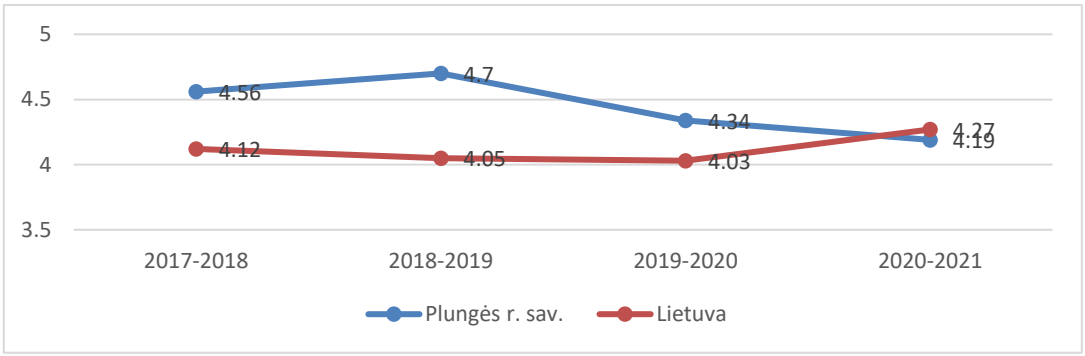

18 pav. Vaikų dantų ėduonies intensyvumo indeksas (KPI+kpi) Plungės r. sav. ir Lietuvoje 2017-2021 m. m.

Šaltinis - Vaikų sveikatos stebėsenos informacinė sistema (VSSIS)

Mokinių dantų ligas lemia netinkama dantų higiena, neracionali mityba, per dažnai vartojamas daug cukraus turintis maistas. Išanalizavus pateiktus vaikų sveikatos pažymėjimus, nustatyta, kad dažniausiai sveikus, ėduonies nepažeistus, neplombuotus ir neišrautus dantis turi dvylikos metų vaikai (19,93 proc.). Prasčiausia dantų būklė septyniolikmečių (5,76 proc.) ir dešimtmečių (7 proc.) (3 lentelė).

3 lentelė. Vaikų, kurie neturi dantų ėduonies pažeistų, plombuotų ar išrautų dantų, proc. Plungės r. sav. 2018-2020 m. m.

Amžius metais	Mokinių skaičius ugdymo įstaigose	Mokinių, pateikusių formos Nr. E027-1 II dalį		Mokinių, neturinčių ėduonies pažeistų, plombuotų ir išrautų dantų	
		abs.sk.	proc.	abs.sk.	proc.
7	271	225	83.03	31	13.78
8	307	261	85.02	25	9.58
9	313	244	77.96	22	9.02
10	330	257	77.88	18	7
11	332	244	73.49	38	15.57
12	345	271	78.55	54	19.93
13	368	273	74.18	32	11.72
14	369	286	77.51	39	13.64
15	316	233	73.73	24	10.3
16	326	224	68.71	35	15.63
17	343	243	70.85	14	5.76
Iš viso	3620	2761	76.27	332	12.02

Šaltinis - Vaikų sveikatos stebėsenos informacinė sistema (VSSIS)

3. Gyvensenos stebėsenos rodikliai

Mokinių gyvensenos tyrimas Plungės rajono savivaldybėje 2020 m.

2020 metais visose Lietuvos savivaldybėse buvo atliktas mokyklinio amžiaus 5, 7 ir 9 (I gimnazijos) klasių mokinių gyvensenos tyrimas. Tyrimas atliktas įgyvendinant Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2003 m. rugpjūčio 11 d. įsakymą Nr. V-488 „Dėl Bendrųjų savivaldybių visuomenės sveikatos stebėsenos nuostatų patvirtinimo“, įtvirtinantį periodinius gyvensenos tyrimus, kaip visuomenės sveikatos stebėsenos elementus. Gyvensenos tyrimai turi būti atliekami ne rečiau nei kas 4 metus. Pirmasis tyrimas atliktas 2016 m. 60 savivaldybių.

Tyrimas atliktas vadovaujantis Higienos instituto (toliau – HI) parengta Gyvensenos tyrimų organizavimo ir vykdymo metodika. Anketinei apklausai naudotas su Sveikatos apsaugos ministerija suderintas standartizuotas klausimynas.

Ataskaitoje pateikiami bendri duomenys apie respondentų skaičių savivaldybėje, jų sociodemografinės charakteristikos ir 32 gyvensenos rodikliai, esantys aukščiau minėtu įsakymu patvirtintame vaikų gyvensenos stebėsenos rodiklių sąraše. Rodikliai suskirstyti į tris grupes:

- laimingumas, sveikatos ir išvaizdos vertinimas;
- sveikatos elgsena (fizinis aktyvumas, pasyvus laisvalaikis ir mitybos įpročiai, burnos higiena);

- rizikingas elgesys (tabako, elektroninių cigarečių rūkymas, alkoholio, narkotinių medžiagų vartojimas, patyčios ir saugumas kelyje, namuose bei mokykloje).

Tyrimas atskleidė esamą mokyklinio amžiaus vaikų gyvensenos situaciją atskirose savivaldybėse ir bendrai Lietuvoje, gaunant įrodymus kryptingam sveikatą stiprinančios veiklos planavimui konkrečioje savivaldybėje, o ateityje atlikus daugiau pakartotinių tyrimų, bus galima stebėti rodiklių pokyčius.

2020 m. mokyklinio amžiaus vaikų gyvensenos tyrimo duomenų bazę sudarė 35 473 respondentų užpildytos anketos, iš kurių 843 anketas užpildė Plungės r. sav. moksleiviai, iš jų 277 buvo 5 kl. mokiniai, 274 – 7 kl. mokiniai, 284 – 9 (pirmos gimnazijos) klasės mokiniai (4lentelė).

4 lentelė. Plungės r. sav. ir Lietuvos vaikų gyvensenos tyrimo rodiklių profilis, 2020 m.

Rodiklis	Savivaldybės rodiklis	Lietuvos rodiklis	Santykis: savivaldybės rod./ Lietuvos rod.
1. Laimingumas, sveikatos ir išvaizdos vertinimas			
Mokyklinio amžiaus vaikų, kurie jaučiasi pakankamai laimingi ar labai laimingi, vertindami savo dabartinį gyvenimą, dalis (proc.)	69,0	73,2	0,94
Mokyklinio amžiaus vaikų, kurie savo sveikatą vertina kaip gerą ar labai gerai, dalis (proc.)	75,4	79,8	0,94
Mokyklinio amžiaus vaikų, kurie yra patenkinti savo išvaizda, dalis (proc.)	34,3	40,8	0,84
2. Sveikatos elgsena (fizinis aktyvumas ir mityba)			
2.1. Fizinis aktyvumas ir pasyvus laisvalaikis			
Mokyklinio amžiaus vaikų, kurie 5 ir daugiau dienų mankštinasi ar sportuoja bent 60 minučių (skaičiuojant kartu su fizinio ugdymo pamokomis), dalis (proc.)	45,5	38,1	1,19
Mokyklinio amžiaus vaikų, kurie kasdien, ne pamokų metų, mankštinasi ar sportuoja bent 60 minučių, dalis (proc.)	14,4	13,6	1,05
Mokyklinio amžiaus vaikų, kurie vidutiniškai 4 ir daugiau valandų per dieną praleidžia prie ekranų (televizoriaus, kompiuterio, planšetės,išmaniojo telefono), dalis (proc.)	24,6	25,0	0,98
2.2. Mitybos įpročiai bei burnos higiena			
Mokyklinio amžiaus vaikų, kasdien valgančių pusryčius, dalis (proc.)	43,4	45,5	0,95
Mokyklinio amžiaus vaikų, kurie bent kartą per dieną valgo vaisius (neskaitant sulčių), dalis (proc.)	33,1	34,7	0,95
Mokyklinio amžiaus vaikų, kurie bent kartą per dieną valgo daržoves (neskaitant bulvių), dalis (proc.)	31,8	32,3	0,97
Mokyklinio amžiaus vaikų, kurie bent kartą per dieną valgo saldumynus, dalis (proc.)	15,1	17,4	0,87
Mokyklinio amžiaus vaikų, kurie bent kartą per dieną geria gazuotus saldžiuosius gėrimus, dalis (proc.)	8,5	10,6	0,8
Mokyklinio amžiaus vaikų, kurie bent kartą per savaitę geria energetinius gėrimus, dalis (proc.)	4,1	3,5	1,17
Mokyklinio amžiaus vaikų, kurie papildomai nededa druskos į paruoštą maistą, dalis (proc.)	34,7	36,7	0,95
Mokyklinio amžiaus vaikų, kurie valosi dantis šepetėliu ir pasta dažniau nei kartą per dieną, dalis (proc.)	59,2	57,0	1,03
3. Rizikingas elgesys **3.1. Tabako gaminių bei elektroninių cigarečių vartojimas**			
Mokyklinio amžiaus vaikų, kurie per paskutines 30 dienų bent kartą rūkė tabako gaminius, dalis (proc.)	7,0	7,0	1,00

Mokyklinio amžiaus vaikų, kurie per paskutinius 12 mėn. bet kartą rūkė tabako gaminius, dalis (proc.)	12,3	12,7	0,97
Mokyklinio amžiaus vaikų, kurie per paskutines 30 d. bent kartą rūkė elektronines cigaretes ar naudojo panašius elektroninius įtaisus rūkymui, dalis (proc.)	14,9	12,2	1,22
Mokyklinio amžiaus vaikų, kurie per paskutinius 12 mėn. bent kartą rūkė elektronines cigaretes ar naudojo panašius elektroninius įtaisus rūkymui, dalis (proc.)	26,8	20,1	1,33
3.2. Alkoholio vartojimas			
Mokyklinio amžiaus vaikų, kurie per paskutines 30 d. bent kartą vartojo alkoholinius gėrimus, dalis (proc.)	14,1	10,6	1,33
Mokyklinio amžiaus vaikų, kurie per paskutinius 12 mėn. bent kartą vartojo alkoholinius gėrimus, dalis (proc.)	27,9	21,9	1,27
3.3. Narkotinių medžiagų vartojimas			
Mokyklinio amžiaus vaikų, kurie bent kartą per savo gyvenimą vartojo kanapes („žolę“, marihuaną, hašišą), dalis (proc.)	3,1	3,2	0,97
Mokyklinio amžiaus vaikų, kurie bent kartą per savo gyvenimą vartojo kitus narkotikus nei kanapes, dalis (proc.)	2,0	1,8	1,11
3.4. Saugumas kelyje			
Mokyklinio amžiaus vaikų, kurie visada tamsiu paros metu būdami lauke nešioja atšvaitus, dalis (proc.)	26,7	25,6	1,04
Mokyklinio amžiaus vaikų, kurie visada segi saugos diržą važiuodami automobiliu, dalis (proc.)	80,0	80,3	0,99
Mokyklinio amžiaus vaikų, kurie visada dėvi šalmą važiuodami dviračiu, dalis (proc.)	7,4	9,3	0,8
3.5. Patyčios			
Mokyklinio amžiaus vaikų, iš kurių tyčiojosi kiti mokiniai per paskutinius 2 mėn., dalis (proc.)	31,9	33,0	0,97
Mokyklinio amžiaus vaikų, kurie tyčiojosi iš kitų mokinių per paskutinius 2 mėn., dalis (proc.)	24,0	24,9	0,96
Mokyklinio amžiaus vaikų, kurie per paskutines 30 d. patyrė patyčias per socialinius tinklus, elektroniniu paštu ar telefonu, dalis (proc.)	7,7	9,3	0,83
Mokyklinio amžiaus vaikų, kurie per paskutinius 12 mėn. patyrė patyčias per socialinius tinklus, elektroniniu paštu ar telefonu, dalis (proc.)	15,5	15,9	0,97
3.6. Saugumas namų ir mokyklos aplinkoje			
Mokyklinio amžiaus vaikų, kuriuos per paskutinius 2 mėn. mušė ar kitaip fiziškai baudė tėvai, dalis (proc.)	6,7	8,2	0,82
Mokyklinio amžiaus vaikų, kurie jaučiasi saugūs namų aplinkoje, dalis (proc.)	97,3	96,2	1,01
Mokyklinio amžiaus vaikų, kurie jaučiasi saugūs mokyklos aplinkoje, dalis (proc.)	82,3	85,3	0,96

IŠVADOS

- Plungės rajono savivaldybėje, kaip ir daugelyje Lietuvos savivaldybių, gyventojų skaičius mažėja. 2020 m. pradžioje gyveno 32 991, tai 147 gyventojais, arba 1,6 proc., mažiau nei ankstesniais metais (2021 m. sausio 1 d. - 32 635). Mieste gyveno daugiau žmonių, nei kaime (16 755 ir 16 236). Didžiąją visuomenės dalį sudarė moterys (52,6 proc.). 1 vyrui teko 1,11 moterų. Vidutinis gyventojų amžius - 46 m. Daugiausia gyventojų sudaro 45 – 64 metų amžiaus grupė (30,8 proc.). 0-17 amžiaus grupėje buvo 18,7 proc., o 65 metų ir vyresnių - 19,2 proc. (1 pav.). 2020 m. darbingo amžiaus (15 – 64 m. a.) gyventojų buvo 64,2 proc.; šis rodiklis per ketverius metus

sumažėjo 1,5 proc. 2020 m. gimė 302 kūdikiai, tai šeštadaliu mažiau nei ankstesniais metais (365). 1000 Plungės r. sav. gyventojų teko 9,15 gimusiųjų. Gimė daugiau berniukų nei mergaičių. Natūrali gyventojų kaita išlieka neigiama (-169) ir per ketverių metų laikotarpį prasčiausia. Vidutinė tikėtina gyvenimo trukmė 2020 m. buvo 76,8 m., ir, palyginti su ankstesniais metais, sutrumpėjo 2,4 metų;

- 2020 m. Plungės r. sav. gyventojai ambulatorinėse ir stacionarinėse įstaigose apsilankė 278 310 kartų. Vienam gyventojui teko 8,5 apsilankymo. Mirusių buvo daugiau nei ankstesniais metais. Mirusiųjų skaičius išaugo penktadaliu (nuo 388 iki 471). 1000 gyventojų teko 14,3 mirusieji. Mirtingumo statistika reikšminga, nes parodo bendrą gyventojų sveikatos būklę, sveikatos priežiūros kokybę ir veiksmingumą, sveikatos netolygumus ir sveikatos priežiūros prieinamumą. 2020 m. Plungės r. sav. 100 tūkst. gyventojų tenkančių mirusiųjų buvo 7,9 proc. mažiau nei šalyje (1435,4 ir 1558,1). Plungės r. sav. pagrindinės mirtingumo priežastys: kraujotakos sistemos ligos (783,2), piktybiniai navikai (277,3), kvėpavimo sistemos sutrikimai (76,2) 100 tūkst. gyventojų;
- 2020 m. į geriausių rodiklių grupę (žalioji zona) pateko 30 rodiklių, į prasčiausių rodiklių grupę (raudonoji zona) pateko 23 rodikliai;
- Kaip prioritetinės sveikatos sritys ir detali analizė atlikta, pasirinkus šiuos rodiklius: traumos ir mirtini įvykiai transporto įvykių metu Plungės rajono savivaldybėje; sergamumas tuberkulioze ir vaistams atsparia tuberkulioze Plungės rajono savivaldybėje; vaikų burnos sveikata Plungės rajono savivaldybėje;
- 2020 m. Lietuvoje dėl transporto įvykių žuvo 216 gyventojų. Visų šių mirčių buvo galima išvengti. Plungės r. sav. mirtingumo dėl transporto įvykių rodiklis viršijo Lietuvos vidurkį 1,19 karto. 2020 m. transporto įvykiuose žuvo 3 gyventojai (9,1 10 tūkst. gyv.). Lyginant 2018-2020 metų laikotarpį, žuvusiųjų skaičius mažėja, tačiau su šiuo rodikliu savivaldybė patenka tarp prasčiausiųjų. Visos žuvusiosios buvo moterys, miesto gyventojos ir priklausė 70-74 ir 75–79 metų amžiaus grupėms. Pėsčiųjų mirtingumo dėl transporto įvykių rodikliu Plungės r. sav. patenka tarp prasčiausių savivaldybių, o už šalies vidurkį yra 1,36 karto didesnis. 2020 metais Lietuvoje transporto įvykių metu žuvo 62 pėstieji, Plungėje - 1 (ankstesniais metais žuvusių neužfiksuota). 2020 m. transporto įvykis nusinešė vienos 75-79 m. amžiaus plungiškės pėsčiosios gyvybę. Gyventojų transporto įvykiuose patirtų traumų skaičius 100 tūkst. gyventojų 2020 m. buvo didesnis 1,37 karto nei šalies. Nors patirtų traumų skaičius transporto įvykių metu kasmet mažėja, tačiau rodiklis yra didesnis ir patenka į raudonąją zoną tarp prasčiausių rodiklių. 2020 m. Plungės rajono savivaldybės transporto įvykiuose patirtų traumų skaičius sudarė 8,5 atvejo 100 tūkst. gyventojų (28 atvejai);
- 2020 m. Plungės rajono savivaldybėje sergamumo tuberkulioze 10 tūkst. gyv. rodiklis buvo 1,62 karto didesnis nei šalies vidurkis, todėl savivaldybė pateko į raudonąją zona, tarp blogiausius rodiklius turinčių savivaldybių. 2020 m. Tuberkuliozės registro duomenimis, Plungės r. sav. užregistruoti 11 naujų tuberkuliozės atvejų (2 nauji tuberkuliozės recidyvų atvejai). Lyginant 2016 – 2020 m. laikotarpius, sergamumo tuberkulioze 10 000 gyv. rodiklis sumažėjo per pusę, tačiau viršijo Lietuvos vidurkį 1,62 karto ir pateko į raudoną zoną. 2020 m. sergamumo TB (+recidyvai) (A15-A19) rodiklis 10 000 gyv. Plungės r. savivaldybėje buvo 1,60 karto didesnis nei šalies vidurkis, ir pateko į raudonąją zoną. Užregistruota 13 naujų TB (+recidyvai) atvejų, Lietuvoje – 688 nauji atvejai. Sergamumo TB (+recidyvai) (A15-A19) rodiklis 10 000 gyv. Plungės r. sav. nuo 2017-2020 m. laikotarpio sumažėjo 1,4 karto, tačiau kasmet nežymiai didėja. Dažniau sirgo vyrai, nei moterys (1,6 karto), kaime gyvenantys gyventojai (1,1 karto) nei mieste bei asmenys, patenkantys į 45-54 ir 35-44 metų amžiaus grupes (16 ir 12 atvejų). Šiuo laikotarpiu užregistruota po vieną atvejį 5-14 ir 15-24 metų amžiaus grupėse. Ypač nerimą kelia atsparių vaistams tuberkuliozės mikobakterijų gausėjimas. 2020 m. Lietuvoje užregistruoti 182, Telšių apsk. - 7, Plungės r. sav. - 3 nauji daugeliui vaistų atsparios tuberkuliozės atvejai. 2017-2020 m. laikotarpiu sergamumo vaistams atsparia tuberkulioze (A15-A19)(visi) 10 tūkst. gyv. Plungės r. sav. rodiklis padidėjo 2 kartais. Lietuvoje pastebimas mažėjimas (2,25 karto). Dažniau

vaistams atspari TB nustatoma vyrams nei moterims (atitinkamai 7 ir 5) ir 35-44 metų amžiaus grupėje (asmenys)

- 2020 m. šalyje buvo 9,7 proc. 6–14 m. amžiaus vaikų krūminiai dantys padengti silantinėmis medžiagomis. Plungės r. sav. – 3,7 proc. Kaip ir ankstesniais metais, su šiuo rodikliu patenkama tarp prasčiausių savivaldybių. 2016-2019 m. laikotarpiu Plungės r. sav. Vaikų, dalyvavusių dantų dengimo silantinėmis medžiagomis programoje, dalis augo, tačiau 2020 m. dalyvavusiųjų sumažėjo 3 kartais, - dalyvavo 97 vaikai (2019 m. - 290 vaikų). Šalyje šis rodiklis kasmet mažėja, tačiau 2020 m. buvo 2,62 karto didesnis nei Plungės r. sav. 2020 m. Plungės r. sav. tik apie 14,2 proc. mokinių neturėjo ėduonies pažeistų, plombuotų ir išrautų dantų, o Lietuvoje – 21,1 proc. Plungės r. sav. 385 (2019 m. 435) 7-17 metų amžiaus vaikų neturėjo ėduonies pažeistų, plombuotų ar išrautų dantų, tai sudarė 14,2 proc. 2017-2020 m. laikotarpiu tokių vaikų skaičius augo, tačiau nuo Lietuvos vidurkio atsiliekame 1,49 karto (21,1 proc.). Apskaičiavus mokinių pieninių ir nuolatinių dantų ėduonies intensyvumo indeksą (kpi + KPI*), gauta, kad 2020-2021 m. m. Lietuvos vaikų KPI - 4,27, Plungės rajono – 4,19. Per pastaruosius ketverius metus šis indeksas nežymiai gerėja, ir 2020 m. buvo geresnis nei šalies rodiklis. Dažniausiai sveikus, ėduonies nepažeistus, neplombuotus ir neišrautus dantis turi dvylikos metų vaikai (19,93 proc.). Prasčiausia dantų būklė septyniolikmečių (5,76 proc.) ir dešimtmečių (7 proc.).

REKOMENDACIJOS

(Plungės r. sav. visuomenės sveikatos biurui, asmens sveikatos priežiūros įstaigoms, Savivaldybės administracijai, Bendruomenės sveikatos tarybai)

Siekiant sumažinti transporto įvykių, pėsčiųjų mirtingumą transporto įvykių metu bei patiriamų traumų:

- laikytis saugaus kelių eismo taisyklių: naudoti saugos diržus ir vaikų apsaugos įrenginius važiuojant automobiliu; būti budriems gatvėse, perėjose, tamsiu paros metu būtinai dėvėti atšvaitus; važiuojant pėdaline transporto priemone būtina dėvėti šviesą atspindinčią liemenę;
- stiprinti saugumo priemones avaringiausiose Plungės rajono savivaldybės vietose, įrengti greičio mažinimo kalnelius prie mokyklų, vaikų žaidimų aikštelių, planuoti, skirti lėšų ir vykdyti dviračių takų tiesimą rajone; užtikrinti gatvių, šaligatvių ir perėjų apšvietimą bei priežiūrą;
- organizuoti ir vykdyti šviečiamuosius saugaus eismo renginius, mokymus, akcijas, socialines reklamas ir kitą informacijos sklaidą;
- organizuoti teorinius ir praktinius pirmosios pagalbos mokymus, užsiėmimus gyventojams.

Infekcinių ligų prevencijos ir kontrolės stiprinimui (siekiant mažinti sergamumą tuberkulioze):

- aktyviau organizuoti ir atlikti profilaktinius patikrinimus dėl tuberkuliozės asmens sveikatos priežiūros įstaigose, ypač socialiai nedraustiems ir rizikos grupės asmenims bei darbingo amžiaus nedirbantiems asmenims. Siekti ankstyvosios ligos diagnostikos ir gydymo, taikyti prevencines priemones ligos atkryčiui išvengti;
- didinti bendradarbiavimą tarp socialinių ir sveikatos sektorių;
- vykdyti informacijos sklaidą apie tuberkuliozės susirgimo profilaktiką savivaldybėje;
- didinti alkoholio, tabako ir narkotikų vartojimo kontrolę, prevenciją socialinės rizikos asmenų šeimose.
-

Siekiant gerinti vaikų dantų būklę ir didinant tėvų sveikatos raštingumą:

- informuoti tėvus informaciniais pranešimais, straipsniais apie vaikų burnos higienos įgūdžių formavimo, dalyvavimo vaikų krūminių dantų dengimo silantinėmis medžiagomis programoje svarbą;

- organizuoti paskaitas, mokymus, grupinius užsiėmimus vaikams ir jų tėvams apie burnos higienos svarbą;
- šeimos gydytojai, odontologai, burnos higienistai turi informuoti ir skatinti tėvus, kad jų 6-14 m. amžiaus vaikai dalyvautų krūminių dantų dengimo silantinėmis medžiagomis programoje;
- profilaktinio patikrinimo metu sudaryti galimybę, sutikus vienam iš tėvų, padengti vaiko krūminius dantis silantais.